

..... גליון א'י"ד

לקראת שבֿת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

פרשת ויקרא

עבודת הקרבנות שבנפש

– בעבודת האדם ובסדר היום –

בגדר דין כל חלב לה'

"דיח ניהוח" – מדוע לא בחטאות ואשמות?

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת
ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זא"אניץ
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אודייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד כשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרום,
הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכר.

מכון 'אור החסידות'

ת.ד. 2033 כפר חב"ד - 1469 President st. #BSMT,
ארץ הקודש Brooklyn NY 11213 U.S.A.
*5717 +1-929-754-6218
orhachasidut@gmail.com - oh@chasidus.net

לקראת שבת

ביאורים על פרשת השבוע

נלקטו ונערכו מתוך תורתו של
כ"ק ארמו"ר מליובאוויטש וצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

בפתח הגיליון

עבודת הקרבנות שבנפש

– בעבודת האדם ובסדר היום –

חומש ויקרא פותח בידי הקרבנות ועבודת המשכן, ומשכן, נושאים רבים בקונטרס השבועי עוסקים בעבודת הקרבנות בפרד"ס התורה.

במדור "חידושי סוגיות" נתבאר בארוכה גדר הדין ד"כל חלב לה'", והחילוק בינו לבין "זה א-לי ואנוהו – התנאה לפניו במצוות".

במדור "יינה של תורה" מבוארת בהרחבה עבודת הקרבנות שבנפש האדם, ובפרט עבודת קרבן התמיד שבו "מקריב" האדם את עצמו ומתמסר לחלוטין אל הקב"ה באופן שמשפיע בתמידות על היום כולו, והיא עבודת "מורה אני" שבתחילת היום, שמקיפה ומרוממת את מעשי ועבודת היום כולו, וממשיכה השפעות טובות בגשם וברוח.

במדור "שיחות קודש" הובאו דיברות חוצבות להבות אש בעניין החיוב של "כל חלב לה'" ברוחניות, כיצד יש להקדיש להשי"ת את ה"חלב" שביום, הזמן הרגוע והמשובח ביותר שבתחילת היום, ובמדור "דרכי החסידות", לוקטו קטעים נבחרים אודות כללות ענין עבודת הקרבנות בנפש האדם.

ויה"ר שההנהגה באופן של "קרבן התמיד" בעבודה הרוחנית, תקרב את ביאת משיח צדקנו, עת אשר תחזינה עינינו בהקרבנות קרבן התמיד כפשוטו בבית המקדש, בב"א.

המערכת

ויקרא

ב • מקרא אני דודש

איך נחשב הקב"ה כ"שלישי שבניהם"?

ע"פ לקוטי שדחת ח"י עמ' 2 ואילך

ה • פגנים • עיון וביאור

• מדוע לא נאמר ריח ניחוח
בחטאות ואשמות?

ע"פ לקוטי שדחת ח"י עמ' 1 ואילך

• כיצד קנה אדם הראשון את העולם?

ע"פ לקוטי שדחת ח"י עמ' 8 ואילך

ו • יינה של תורה

קרבן התמיד – "מורה אני"

ע"פ לקוטי שדחת ח"י עמ' 939 ואילך

ז • שיחות קודש

חלק המובחר שבזמן – לקדושה

י • פגנים • דרוש ואגדה

• הקרבן "מכס" ו"מן הבהמה"

ע"פ ספר המאמרים מלוקט בסל-שכס עמ' רעו ואילך

• כבישת היצר שמוציאה חלב משובח

ע"פ לקוטי שדחת ח"י עמ' 19 ואילך

יא • חידושי סוגיות

בגדר דין כל חלב לה'

ע"פ לקוטי שדחת ח"י עמ' 8 ואילך

יד • תורת חיים

תקופה של אמונה, בטחון והתעלות

טו • דרכי החסידות

עבודת הקרבנות בנפש האדם

וזאת למודעי, שדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השקו"ט והמקורות שהופיעו שם, ויש להיפך, אשר במקורם מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגויות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתתם.

מקרא אני דהדש

ביאורים בפשוטו של מקרא

איך נחשב הקב"ה כ"שלישי שביניהם"?

מדוע נחשב הקב"ה כ"שלישי שביניהם" הרי לא נכנס בתור שותף שלישי? / אם "אין מעילה בכל מקום אלא שינוי" איזה שינוי נעשה כאשר "וכחש בעמיתו"? / ביאור ה"מעילה" שנעשית בהכחשת פקדון שהוא משום שכשמוכחיש בפקדון ה"ה משנה את בעלות הקב"ה על החפץ

בסוף הסדרה: "נפש כי תחטא, ומעלה מעל בה", וכחש בעמיתו בפקדון וגו'". ובפירושו רש"י:

"אמר רבי עקיבא: מה תלמוד לומר 'ומעלה מעל בה'? לפי שכל המלוה והלוה והנושא והנותן אינו עושה אלא בעדים ובשטר, לפיכך בזמן שהוא מכחש – מכחש בעדים ובשטר; אבל המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו נשמה אלא שלישי שביניהם, לפיכך כשהוא מכחש – מכחש בשלישי שביניהם".

והנה, בעיקר דברי רש"י והתאמתם ללשון הכתוב – כבר נתבאר בארוכה במק"א (ראה במדור זה מש"פ ויקרא תשס"ח, ע"פ המבואר בלקוטי שיחות ח"ז עמ' 1 ואילך); אך עדיין נשאר לבאר דיוק לשון רש"י – "שלישי שביניהם":

כאשר שני אנשים נושאים ונותנים ביניהם והם מביאים אדם נוסף בתור עדות, לא מתאים לקרותו בשם "שלישי שביניהם", כיון שאין הוא נוטל חלק בהמשא ומתן גופא, ובמילא אין הוא נחשב "שלישי" הבא בהמשך לשנים אלו שנושאים ונותנים ביניהם (אלא הוא נחשב "מן הצד").

ומעתה בעניננו: הן אמת שהמפקיד והנפקד סמכו על הקב"ה שהוא יהי עדות ביניהם, אבל הרי הם לא הכניסו אותו בתור שותף שלישי בשייכות לענין הפקדון גופא; ואם כן, מה טעם אומר רש"י שהקב"ה נחשב "שלישי (שביניהם)"? לכאורה, ה' לו לומר בלשון יותר מכוונת: "אחד שביניהם" או "זה שביניהם"!

ב. והנה, מלבד דיוק זה שבדברי רש"י על אתר, יש להקשות מדברי רש"י לפני כן (ובקושיית המפרשים):

על הפסוק (שלפנ"ז) "נפש כי תמעול מעל" (פרשתנו ה, טו), שהכוונה על זה שלוקח חפץ של הקדש ומשנה אותו לחולין, פירש רש"י – "אין מעילה בכל מקום אלא שינוי". וכן הוא

אומר: 'וימעלו באלקי אבותיהם ויזנו אחרי אלקי עמי הארץ'. וכן הוא אומר בסוטה: 'ומעלה בו מעל'."

ולכאורה, אם פירוש "מעילה" ("בכל מקום") הוא "שינוי" – איזה שינוי יש בענינו, כאשר "וכחש בעמיתו", שלכן אומר הכתוב "ומעלה מעל בה"?

ובאמת, מכח קושיא זו הסיק הרא"ם שם, שהגירסא הנכונה בדברי רש"י היא "אין מעילה אלא שינוי" (בהשמטת התיבות "בכל מקום") – והיינו: דוקא שם "מעילה" היא שינוי, אבל בענינו אין "ומעלה מעל" במשמעות של שינוי נבלשוננו: "הגירסא הנכונה . . . אין מעילה אלא שינוי", שפירושו: אין מעילה זו אלא שינוי . . . לא כמו הנוסחא שבפירוש רש"י על החומש 'אין מעילה בכל מקום אלא שינוי', שהרי מצינו מעילה שאינו לשון שינוי].

אך שאר המפרשים תפסו לעיקר את הגירסא שלפנינו: "אין מעילה בכל מקום אלא שינוי" – ולא קיבלו את הגהת הרא"ם – ומעתה הדרא קושיא לדוכתא: איזה "שינוי" יש כאשר "וכחש בעמיתו"?

[והנה, בגור ארי' תירץ, דזה עצמו שהוא מכחיש ומעכב הדבר לעצמו ואינו נותנו לבעליו נחשב "שינוי רשות" – "שהרי כל אדם שלו תחת רשותו, והוא כובשו ולא יתן אותו; זהו שינוי"! כלומר: ההכחשה עצמה – זה שהאדם רוצה לקחת לעצמו דבר של חברו ולשנותו מרשות חברו לרשותו שלו – היא שינוי רשות.

אך לכאורה אין דבריו מספיקים, כי (לא נאמר כאן "ומעלה מעל" סתם, אלא) "ומעלה מעל בה" – ואם כן, גם אם נחשיב את ההכחשה כ"שינוי רשות" מאדם אחד לחברו, עדיין אין בזה שינוי לגבי הקב"ה!

וכן הקשה במשכיל לדוד (על הגור ארי'): "ואילו דק הרב בלשון הכתוב לא הי' כותב . . . דשינוי רשות לגבי ה' בעינן למשכח".]

ג. אלא ביאור הענין:

רש"י מדייק שהקב"ה הוא "שלישי שביניהם" – בין המפקיד לנפקד (כנ"ל ס"א); וכוונתו בזה, שהקב"ה הוא צד שלישי בתוך מעשה ההפקדה עצמו.

והיינו:

הקב"ה אינו נחשב כאן רק כ"עוד מן הצד, אלא כצד שלישי כביכול, "שלישי שביניהם", משום שגם להקב"ה יש בעלות על הפקדון, והוא "בעל הבית" השלישי: המפקיד הוא "בעל הבית" הראשון, שאליו שייך הפקדון; "בעל הבית" השני הוא הנפקד, שהפקדון הוא ברשותו; ו"בעל הבית" השלישי הוא הקב"ה, שהוא הבעלים האמיתי – "לה' הארץ ומלואה" (תהלים כד, א).

וזהו איפוא הפירוש "מכחש בשלישי שביניהם": זה שהחפץ שייך למפקיד, הרי זה בגלל רצונו של הבעלים האמיתי, הקב"ה, שהוא רצה שחפץ זה יהי' שייך למפקיד דוקא ונתן לו אותו נולהעיר מפירוש רש"י בתחילת פרשת בראשית (לענין ארץ ישראל): "כל הארץ של הקב"ה היא . . . ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו"; וכאשר הנפקד מעכב את החפץ לעצמו, פירוש

הדברים שהוא מכחיש את בעלותו של הקב"ה כביכול. ולכן יש כאן "מעילה בה" – מלשון שינוי – שכן בהכחשה זו הוא משנה את החפץ מרשות הקב"ה כביכול לרשות אחרת.

[ואמנם, רש"י מדגיש שדוקא בהכחשת פקדון – שהופקד עדים ושטר – נחשב הדבר כ"מעילה בה"; והרי לפי המבואר כאן נמצא לכאורה שגם בהכחשת מלוה יש ענין של "מעל בה", כי הקב"ה נתן את המעות להמלוה והלוה "משנה" מרשותו של הקב"ה! וצריך ליישב, שסו"ס אינו דומה:

בהלוואה, מכיון ש"כל המלוה . . אינו עושה אלא בעדים ובשטר", לא נתקשרה הלוואה זו במיוחד עם בעלותו של הקב"ה;

דוקא בפקדון, כאשר "אינו רוצה שתדע בו נשמה אלא שלישי שביניהם", הרי נתקשרה הפקדה זו באופן מיוחד עם ה"שלישי שביניהם". והיינו, שהמפקיד האמין להנפקד רק משום שחשב שהנפקד לא יפעל כנגד בעלותו של הקב"ה. ולכן כאשר הנפקד מכחיש את הפקדון הוא נחשב כ"מכחש בשלישי שביניהם" ו"מועל בה"].

ד. ולשלימות הענין – יש להוסיף:

הנה רש"י מעתיק כאן את שמו של בעל המאמר – רבי עקיבא, שלא כדרכו הכללית (כנראה במוחש ברוב רובם של פירושי רש"י) שלא להזכיר דבר שם אומרו. ויש לומר, שבזה נתכוון לרמוז ("לתלמיד ממולח") אשר מאמר דידן יובן יותר לפי שיטתו של רבי עקיבא במקום אחר.

פירוש:

לאחר כל הנ"ל, עדיין צריך ביאור – לכאורה, החפץ הרי נשאר ברשותו של הקב"ה (גם לאחר ההכחשה); והאמנם רק בגלל שהאדם רוצה להעביר את החפץ מרשות חבירו לרשותו שלו (נגד רצון ה') – לכן נחשב הדבר "מעל בה", שינוי ברשותו של הקב"ה?!

אלא, שרבי עקיבא לשיטתו:

ידוע כי השיר שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ("שיר של יום") ביום הראשון הוא "לה' הארץ ומלואה". ומובא הטעם לכך (ראש-השנה לא, א) – בשם רבי עקיבא: "על שם שקנה והקנה". ורש"י (על הש"ס) מפרש: "כלומר, קונה כדי להקנות".

ומעתה, כיון שאליבא דר"ע זה שהקב"ה "קנה" את העולם הוא (רק) "כדי להקנות" – שהבעלות של הקב"ה על החפץ כביכול תלוי בכך שהוא מקנה אותו לאיש פלוני – נמצא (לשיטת רבי עקיבא), שכאשר אדם מונע ומפריע ב"להקנות", הוא גורע כביכול (גם) ב"קונה" שמצד הקב"ה – ו"מעלה מעל בה".

רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" הוא בקרבות נדבה, כי בהם מודגש שאין האדם חושב על התועלת שלו כלל, אלא מנדב משלו להקב"ה, והרי זה לשמו ית' בלבד.

כיצד קנה אדם הראשון את העולם?

אדם כי יקריב מבם קרבן לה'

אדם – למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגויל שהכל הי' שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגויל (א, ב. רש"י)

לכאורה צריך עיון מ"ש רש"י "שהכל הי' שלו", והרי לא מצינו שעשה אדם הראשון קנין בכל הדברים שבעולם, וא"כ איך נעשו שלו (נראה שר"ת מחנה חיים ח"ב חו"מ סמ"א דשקו"ט בזה)?

ויש לבאר על פי מה דקיי"ל "מלך אפילו נכרי שכבש איוז מדינה במלחמה קונה אותה עם כל הנהרות והיערים שבה כו', שכל הארץ כולה עם הנהרות והיערים היא ברשות המלך, בין מדינתו בין מדינה שכובש במלחמה" (לשון שו"ע אדמו"ר הזקן הל' הפקר ס"ג, ויש"ט). ומבואר מזה שעל ידי כיבוש נקנית לכובש המדינה כולה, ואינו צריך עוד מעשה קנין.

ועל פי זה יש לבאר, שמכיון שכשנברא אדם הראשון הי' יחידי בעולם ושולט על הכל, בזה נכבש כל העולם תחתיו ונעשה שלו.

ואף שלא הי' כאן מעשה כיבוש של מלחמה, י"ל שהצורך בכבוש מלחמה הוא רק כשהמדינה היא של מלך אחר, ועל כן צריך כיבוש כדי להוציא את המדינה מהבעלות הקודמת ושתיכנס תחת בעלות ושליטת המלך הכובש, אבל כשאין מלכות ושליטה המתנגדת לו ואין בעלות קודמת שצריך להוציא ממנה, אין צורך בכיבוש מלחמה דוקא, אלא די במעשה קנין כל דהו, ובזה קונה את כל העולם כולו (ע"ד "נעל או גדר או פרץ כל שהוא כו'" שקונה כל השדה כולה – שו"ע חו"מ סי' קצב).

ויש לומר שעל ידי ש"ויניחנה בגן עדן לעבדה ולשמרה" (בראשית ב, טו) קנה אדם הראשון גן עדן ועי"ז כל העולם כולו.

מדוע לא נאמר ריח ניחוח בחטאות ואשמות?

ריח ניחוח לה'

ניחוח – נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני (א, ט. רש"י)

בפרשתנו מצינו הלשון "ריח ניחוח" בקרבות עולה (א, ט. יג. יז) מנחה (ב, ב. שם, ט) ושלמים (ג, ה. שם, טז), אבל לא אצל חטאות ואשמות. והנה, בפשטות הי' אפשר לומר הטעם לזה דכיון שהחטאות ואשמות באים לכפר על חטא, אין לומר שזה קשור עם "נחת רוח לפני".

אלא דאי משום הא עדיין צריך ביאור הא דלקמן בפ' צו – אף שגם שם מצינו חילוק זה, שרק בקרבן מנחה (ג. ה. שם, יד) נאמר "ריח ניחוח", משא"כ בחטאות ואשם, אבל – גם בקרבן תודה, שלא בא על חטא אלא להודות על נס שנעשה לו, לא נאמר "ריח ניחוח". וטעמא בעי.

ויש לבאר ע"פ מה שכתב רש"י שפירוש תיבת "ניחוח" הוא "נחת רוח, בזה לפני שאמרתי ונעשה רצוני", די"ל כוונתו בזה, שה"נחת רוח" המיוחדת היא מפני שהאדם מקריב את הקרבן אך ורק מפני שזהו רצונו ית', ותו לא. ולכן רק בקרבות נאמר "ריח ניחוח לה'", ולא בשאר המצוות, כי רק בקרבות יש "הנאה" מיוחדת למעלה מזה שקיום המצוות הוא אך ורק מפני זה ש"אמרתי", בלי שיהי' לאדם תועלת כלל מזה (עיי' במקור הדברים בארוכה בזה).

ועפ"ז יש לבאר מה שלא נאמר "ריח ניחוח" בחטאות ואשמות, כי בקרבות שבאים לכפר על האדם הרי הבאתם אינה רק לקיים רצונו ית', אלא בשביל האדם עצמו (ראה גם עץ הדעת טוב (להרח"ו) פרשתנו קכג, ב. ועוד), שיתכפר לו עונו [ולהעיד שלפי זה צריך ביאור מה שבחטאות יחיד נאמר "ריח ניחוח" (פרשתנו ה. א.)]. וזהו גם הטעם שלא נאמר "ריח ניחוח" בקרבן תודה, כיון שבא ע"י מי שמקריב הקרבן להודות על נס, וא"כ אין מודגש בקרבן זה שהוא בא רק לפעול "ריח ניחוח לה'", שהרי הקרבה זו באה להודות על הנס והתועלת שהי' לו.

ולכן עיקר הדגשת הענין ד"ריח ניחוח", "נחת

יינה שר תורה

עבודת ה' על פי הפרשה

קרבן התמיד – "מודה אני"

תפילת מודה אני נאמרת עם בוקר, מיד עם קום היהודי משנתו, ולפעמים אין שמים לב לערכה וחשיבותה של תפילה קצרה ו"פשוטה" זו.

במאמר שלפנינו יבואר כי אמירת תפילה זו כראוי היא היא "קרבן התמיד" בעבודת המקדש שבלבו של כל יהודי, ועלי' מושתתת עבודת כל היום כולו. בכוחה להפוך את היום כולו ל"תמיד" של עבודת ה' רצופה, ואף לכפר על עוונות שנעשו בשעות שקודם לכן.

ההתבוננות במילות' של תפילה זו, והמחשבה על משמעותן, הופכת את ה"מודה אני" ליסוד איתן לעבודת היום כולו, וממשיכה את ברכות ה' להצלחה בגשמיות וברוחניות.

עבודת הקרבנות שבנפש

חומש ויקרא עוסק בעיקרו בעבודת הקרבנות, שהיא אחת העבודות העיקריות בבית המקדש, ואף בימינו כשאין מקדש עומד על תילו, ואין מקריבים קרבנות כפשוטם, מתקיימת עבודת הקרבנות ברוחניות בעבודת האדם.

"התורה היא נצחית" (לשון התניא פי"ז), ובכל מצווה וסיפור ועניין בה ניתן למצוא עניין הנוגע עתה, בימינו אלה, לעבודתו של יהודי.

ובפרט כאשר מדובר על ענייני בית המקדש, שעליו דרשו רבותינו "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (תרומה כה, ח) – בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מ"ישראל" (ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. לקו"ת פרשתנו לה, ד. ובכ"מ), והיינו שמטרת בניית בית המקדש היא כדי לפעול השראת השכינה בליבו ובביתו של כל יהודי ויהודי. ובמילא, אפילו כאשר "מפני חטאינו" חרב בית-המקדש הגשמי – הרי כאשר האדם "בונה" את ביתו באופן של "מקדש" וקדושה, שורה בו השכינה.

ואם כן, גם בימינו אלו נחוצה ומוכרחת עבודת הקרבנות, כפי שהיא מתבטאת בבית המקדש הרוחני, בעבודת ה' של יהודי.

עבודת הקרבנות בכל יום התחילה והסתיימה בקרבן התמיד, שהרי את קרבן התמיד הקריבו פעמיים בכל יום, פעם אחת השכם בבוקר, לפני כל הקרבנות, ופעם שני' בין הערבים, לאחר כל הקרבנות (פסחים נח, ב. וש"נ). ויש לבאר את עניינו של קרבן תמיד זה בעבודתו של יהודי מידי יום ביומו.

קרבן התמיד – במשך כל היום כולו

את קרבן התמיד היו מקריבים רק פעמיים ביום, בבוקר ובין הערביים, ובכל משך היום לא הייתה עבודה עם קרבן זה, ואף על פי כן, נקרא הקרבן בשם "תמיד", כינוי שיש במשמעותו עניין תמידי ורצוף, כביכול הקרבן עומד ונקרב תמיד, כל משך שעות היום, מהבוקר ועד לבין הערביים (ראה (בנוגע למנורה) חגיגה כו, ב ובדאשונים שם. רש"י ורמב"ן תצוה כז, כ), והיינו, שגם הזמן שבין שני קרבנות התמיד ה' מלא וחדור בעבודת התמיד.

ולפיכך, ה' תמיד של שחר קרב בבוקר לפני כל העבודות האחרות, משום שקרבן זה צריך להקיף ולחדור בכל ענייני עבודות היום בבית המקדש.

וכך הוא גם בעבודתו של יהודי:

במשך היום כולו עסוק יהודי בעניינים שונים, הן צרכי ועסקי הגוף, והן ענייני עבודת ה' כלימוד תורה ותפילה וגמילות חסדים, ובכל עניינים אלו, מתנהג היהודי על פי שכלו והבנתו האנושית. ומשום שסדר היום מתנהל לפי הבנתו של האדם, עלול הוא ח"ו לנטות מדרך הישר, כפי עצת היצר ונפשו הבהמית, ועד שיעשה היפך רצונו של הקב"ה.

ועל כן מוכרח האדם מיד בתחילת היום, עם קומו משנתו, להקריב "קרבן". "קרבן" משמעותו הקרבה, שעניינו התמסרות מוחלטת להקב"ה. וכאשר בתחילת היום מתמסר האדם לחלוטין להש"ת, אזי "קרבן" זה נקרא "קרבן תמיד", ויש לו השפעה והתמשכות על משך היום כולו.

להקריב את ה"חלב" וה"דם"

בעת הקרבת הקרבן היו צריכים להזות דם על המזבח ולהקריב שם את החלב. ובעבודת האדם מסמלים שני אלו את שני העניינים העיקריים שהאדם צריך לשית לבו להקריבים ולייחדם להש"ת בלבד.

ה"דם" מורה על החמימות הרתיחה וההתלהבות, וה"חלב" מורה על השומן והעונג (כמבואר בגמ' (גיטין נו, ב) שהעונג מרחיב ומשמין), ואת "דם" ו"חלב" אלו צריך היהודי "להקריב" מיד בתחילת היום. עליו להחליט בהחלטה תקיפה ואיתנה, שכל החלב והדם שלו, כל התלהבותו וחיותו ותענוגו יהיו מסורים אל רצון ה' בלבד, "על המזבח", ולא לשאר עניינים אחרים.

ואזי, גם כאשר פונה לעסקיו ולענייניו, הן הגשמיים והן הרוחניים, הרי הקב"ה עוזרו לעמוד וליישם את החלטתו בכל זמני היום, שכולם יהיו חדורים ב"קרבן" שהקריב בבוקר: כל מעשיו הגשמיים יהיו לשם שמים, ועבודתו הרוחנית תהי' בהתאם לרצון ה' בלבד.

"מודה אני" – יסוד עבודת היום

עבודה זו של התמסרות בתחילת היום, היא תוכנה של אמירת "מודה אני לפניך" מיד עם קומו משנתו:

יהודי מודה להקב"ה על כך "שהחזרת בי נשמת", והוא מכנה את הקב"ה "מִלֵּךְ חַי וְקַיִם", והלא היחס למלך היא התבטלות מוחלטת והתמסרות גמורה בכל לבו ונפשו.

עוד לפני כל עיסוק אחר בבוקר, הן ענייני הגוף והן עניינים רוחניים ומצוות, פותח יהודי את יומו באמירת "מודה אני", ובכך מחליט בהחלטה איתנה שהקב"ה הוא ה"מלך", לפניו הוא מתבטל, ואליו הוא עומד להקדיש את כל ענייני ומעשי היום, וכל חיותו ותענוגו יהי רק למלאות רצונו ית'.

התמסרות זו שבתחלת היום, פועלת גם על השעות שלאחרי זה שמקדישם עבור צרכיו, שגם בהם ניכרת השפעת אמירת "מודה אני", וגם הם חדורים במסירה ונתינה ל"מלך", הבורא ית"ש. ואזי כל היום כולו חדור הוא ב"קרבן התמיד" של "מודה אני", וה"מודה אני" נעשה תמידי ונמשך על פני היום כולו.

ולא זו בלבד שה"קרבן" שהקריב בבוקר נעשה "תמיד" – שחדור בכל ענייני היום והעבודה נעשית כראוי, אלא כשם שעל ידי קרבן התמיד ניתנו מאת השי"ת ברכות והשפעות טובות, כך על ידי אמירת "מודה אני" כראוי, הנה קרבן התמיד הרוחני מביא עמו את ברכות השי"ת להצלחה והשפעות טובות לכל היום והלילה שלאחריו.

התחדשות בעבודת ה' מידי בוקר

עוד סגולה ופעולה מיוחדת, יש לה לאמירת "מודה אני" כראוי:

איתא במדרש (ראה במדבר רבה פכ"א, כא. תנחומא (בבב) פינחס יב. ועוד) שקרבן התמיד הי' מכפר על עוונות מסוימים שנעשו לפני הקרבת הקרבן, וכך הוא גם באמירת "מודה אני" כראוי, שהקב"ה מכפר לו על עניינים שנעשו בשעות הקודמות.

יהודי עובר בחייו נסיונות וקשיים, ופעמים קורה ואדם לא עמד בקושי ובניסיון ונכשל ח"ו, אך הקב"ה נותן לו הזדמנות לתקן את העבר.

גם כאשר נכשל אדם, אסור לו ליפול ברוחו ולהיות ברפיון ידיים, ובוודאי שאסור לו להתייאש ממצבו הרוחני ומעבודתו את קונו. אלא עליו לקום ולהתחזק, לתקן מכאן ולהבא את אשר עיוות, להשלים את החסר, ולקוות שהקב"ה יקבל את תשובתו, שהרי הקב"ה הוא "חנן המרבה לסלוח", ו"במידת הקב"ה אין הפרש בין פעם אחת לאלף פעמים", ובכל יום יום סולח הוא מחדש על העוונות שיהודי חוזר עליהם בתשובה (אגרת התשובה פי"א).

ותשובה זו מתבטאת בכך שיהודי מתעורר בבוקר ואומר "מודה אני" כראוי. הוא חוקק במוחו ובלבו את הכרת התודה להקב"ה, ומקבל עליו מחדש להתמסר אליו, וזהו עניין התשובה. הוא אומר בלב שלם "מודה אני לפניך מלך", ומתכוון למסור להשי"ת את חלבו ודמו, את התלהבותו ותענוגו, ואזי "קרבן תמיד" זה מכפר לו על השעות הקודמות, באופן שהוא מתחיל באופן נקי וחדש את היום שלפניו.

שיחות קודש

חלק המובחר שבזמן – לקדושה

בעל עסק – צריך לידע מה העיקר

וענין זה נוגע לבעלי עסק: אף שעסקם הוא ב"עובדין דחול" – עליהם לדעת שהעיקר הוא תורה ותפלה, ואת הזמן הראשון והטוב ביותר ביום יש ליתן להקב"ה. לכל לראש צריכים להתפלל, אחרי התפלה צריכים ללמוד (כהדין שצריך לילך "מבית הכנסת לבית המדרש"), ורק אח"כ לאכול פת שחרית (כפסק הצ"צ שפת שחרית היא אחרי התפלה, וכיון שמבית הכנסת צריך לילך לבית המדרש, נמצא שפת שחרית היא גם אחרי הלימוד), ורק אח"כ אפשר לעסוק בעניני הרשות.

יש לדעת שהעיקר הוא תורה ותפלה, ולא שבעיקר יהי' שקוע בהעסק, וילמד "פרק א' שחרית ופרק א' ערבית" רק כדי לצאת ידי חובת השולחן-ערוך, לומר את התיבות ולא לשמוע מה שפיו מדבר, ולא להתבונן במה ששומע. את הזמן הטוב ביותר, את הכחות הטובים ביותר, את יגיעת הראש ואפילו את יגיעת הכפיים – יש ליתן לתורה ותפלה.

...וההכנה הכללית לזה צריכה להיות קבלת עול, שמיד בקומו משנתו יאמר "מודה אני" בקבלת עול, ותהי' אצלו ההנחה ("דער אפלייג") ש"כל חלב לה" כנ"ל, וענין זה נוגע גם בגשמיות, כנ"ל.

(שבת פרישת קרח תשי"ד)

...ישנם זמנים שבהם אין לאדם שייכות להוויות העולם, ובכלל הרי זה שנותיו הראשונות של האדם, וישנם זמנים שבהם עסוקים בהוויות העולם. וכן במשך השנה ישנם ימי החול שבהם טרודים, ושבטות ומועדים שבהם אין טרודים, ובפרט ראש השנה ועשרת ימי תשובה, שאז הוא "קירוב המאור אל הניצוץ".

יש לדעת ש"כל חלב לה": יש לתת להקב"ה את הזמן הראשון והטוב ביותר. בכל יום גופא, הזמן הטוב והדרגוע ביותר של האדם הוא מיד בקומו בבוקר, שאז ראשו רגוע – זמן זה יש לתת להקב"ה, כמ"ש "ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה גו'", ופירש כ"ק מו"ח אדמו"ר: "ראשית עריסותיכם" – "דתיכף ומיד בקום האדם מעריסתו, יתנו לה' תרומה", שעליו ליתן זמן זה להקב"ה.

ולכן כשדובר במדינה זו – אמריקה – אודות סדר הלימודים בישיבות, עמד הרבי בתוקף על כך שבשעות הבוקר ילמדו לימודי קודש דוקא, ולימודי חול יהיו רק אחר חצות היום, כיון שבבוקר, כשהראש הוא לאחר מנוחה ("אויסגערוט"), זהו הזמן הטוב ביותר, וכפסק הרמב"ם "כל חלב להוי", ורק במשך היום, אזי יכול לעסוק בהענין ד"וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה".

יש לבאר שבפסוקים שמביא רש"י כהוכחה לפירוש תיבת "ונמצה" מבואר תוכן ענין החטאים והכפרה עליהם (שהוא תוכן ענין הקרבנות):

הכתוב הראשון הוא "מיץ אפים יוציא ריב" (משלי ל, ג), דמרוז בזה שע"י החטא נעשה "ריב" ופירוד בין האדם להקב"ה, וכדי לתקן "ריב" זה על האדם לפעול בעצמו ענין ה"מיץ", כלומר לכבוש יצרו הרע, ולעשות כן באופן של "אפים" וכעס, כלומר שירגיש יצרו הטוב על יצרו הרע, ואזי תמורת ה"ריב" והפירוד שבינו להקב"ה נפעל להיפך שנעשה "ריב" בינו ליצרו הרע (ראה במקור הדברים עוד פרטים בזה).

אמנם תכלית ושלימות התיקון על החטא אינה רק שיכבוש יצרו וכופהו שלא לחטוא, אלא להפוך את הרע לטוב. וענין זה מרומז בפסוק השני שמביא רש"י "כי אפס המץ":

תוכן ענין כתוב זה (ישעי' טז, ד) הוא כבישת חלב וחמאה מצאן ובקר (ראה פרש"י ומצודות שם). והנה, בקשר לחלב ישנו הו"א שיהי' אסור באכילה מצד זה ש"דם נעכר ונעשה חלב" או מטעם "אבר מן החי", אך בכ"ז חידשה תורה שמותר באכילה (ראה בכל זה בכורות ג, ב). ועד שנשתבחה בהן הארץ כמו שנאמר "ארץ זבת חלב ודבש" (שמות ג, ח). והרי ענין זה – דבר שע"פ תורה הי' צ"ל אסור ומ"מ התורה מתירה ומשבחת אותו – הוא כענין הפיכת הרע לטוב.

וזהו הרמז בכתוב זה, שהכוונה והתכלית בענין החטאים אינה רק שהאדם ישוב מחטאו ויכבוש יצרו אלא יתירה מזו, שכתוצאה מ"כבישה" זו יוצא חלב, היינו כלומר שהופך את הרע לטוב, וכמ"ש בתניא (פכ"ז) בפירוש הכתוב "כל פועל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה" (משלי טז, ד) – שפירושו "שישוב מרשעו ויעשה הרע שלו יום ואור למעלה".

וכמו שמבאר בתניא (שם) שהוא כמשל "דברים חריפים או מחומצים רק שהם מתובלים ומתוקנים היטב עד שנעשו מעדנים להשיב הנפש", והיינו שהפיכת רע לטוב פועלת נחת רוח מיוחדת למעלה, כמו התענוג המיוחד שיש לאדם כאשר לוקחים דברים "חריפים או מחומצים", וע"י תיקונם והכנתם להיות ראויים לאכילה נהיים "מעדנים" ומשיבים את הנפש.

הקרבן "מכם" ו"מן הבהמה"

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנם (א, ב)

הקשה כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע (לקוטי תורה פרשתנו ב, ב ואילך), "דהול"ל מלת מכם קודם כי יקריב, היינו אדם מכם כי יקריב כו", ומתרץ שבלשון זה בא לרמז שצריך האדם להקריב קרבן "מכם ממש" – "שיקריב את נפש האדם שלמטה לה".

ועל פי זה יש לפרש המשך לשון הכתוב "מן הבהמה גו":

כאשר אדם מתפלל, לומד תורה ומקיים מצוות, עלול להיות שלא יפעל הדבר על גופו ויצרו הרע. והגם שבעת עבודתו את ה' הרי הוא מתעדין ומתעלה, מ"מ כאשר מסיים את עבודתו, אין ניכרת פעולת העבודה במוחו ולבו, והרי הוא מתאוה לדברים נחותים וחומריים כמו לפני שהתפלל ולמד. ולפעמים עוד נתוסף אצלו ישות וגאווה, מפני שביעות הרצון שיש לו בעצמו מעבודתו.

אבל תכלית העבודה היא שיעסוק האדם גם בגופו וביצרו להפכם מן הקצה אל הקצה, שיהי' ניכר בגופו שזוהו גוף הלומד תורה ומקיים מצוות, ויהפוך את מוחו ולבו שיהיו רק לה' לבדו.

ולכן תחילה כתוב "מכם קרבן לה'", שתחילה צריך האדם להקריב קרבן "מכם", היינו לקרב את נשמתו האלקית להקב"ה בתורה ותפלה; ולאחרי זה נאמר שתכלית העבודה היא שיקריב האדם "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן", שבעבודת הנשמה האלקית לא די, אלא צריך הוא להקריב גם את "הבהמה" שבו, את גופו ונפשו הבהמית, שיהיו גם הם כעולה וקרבן לה'.

כבישת היצר שמוציאה חלב משובח

ונמצה דמו על קיר המזבח

ונמצה דמו – לשון מיץ אפים, כי אפס המץ (א, טז, רש"י)

הידושי סוגיות

עיון ופולפל בסוגיות הפרשה

בגדר דין כל חלב לה'

יקשה מהו שהביא הרמב"ם לדין זה דוקא הכא אף שישנו בשאר מצוות ג"כ, וגם שינה מן הש"ס / יבאר דמחולק גדר חלות קדושה בקרבן משאר מצוות, שאינו רק הסתעפות מעשיית המצוה, אלא הוא הוא גדר העשי' / עפ"ז מבאר דהרמב"ם לא מיידי כלל מדין "התנאה לפניו במצוה", אלא גדר מחודש בהידור קרבן

איסורי מזבח, ולא פירשו כבר במקומות שנשנו דינים אחרים, וטפי הו"ל להזכירו כבר מקודם לזה בחיבורו, בהל' מתנות עניים (בפ"ז או בפ"י), כהדוגמא שכ' כאן ב"האכיל רעב כו' כסה ערום כו'" – וכבשו"ע שהביאו לדין זה דהרמב"ם בהל' צדקה (יו"ד סו"ס רמח). או הי' מזכירו אף קודם לזה, בהל' תפלה, כהדוגמא שהביא כאן ב"בנה בית תפלה".

ותו, הרמב"ם הזכיר להדיא בהל' תפלה כמה דינים מאופן בנין בית הכנסת דצ"ל "גבוהה מכל חצרות העיר כו'". והוא ממש במקומו להזכיר אף לדין זה התם, ד"הרוצה לזכות עצמו" יבנה בית תפלה בדרך ש"יהי נאה מבית ישיבתו". והתם הי' יכול להזכיר משאר דינים הנמשכים מזה בהחיוב כללי ד"כל חלב לה'", שהזכירם הרמב"ם לפנינו.

גם צלה"ב, במה שהביא הדוגמאות הנ"ל לדין זה, דלכאורה שינה בזה מן הש"ס. דהנה, בשבת (קלג, ב. וש"נ) נקטו לענין חיוב "התנאה לפניו במצוות" (דילפינן ליי מן הכתוב (בשלח טו, ב) "זה א-לי ואנהו") דוגמאות אחרות ממ"ש הרמב"ם, דהתם איתא "עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה

א. בסוף הל' איסורי מזבח, אחר שמנה הרמב"ם מיני שמנים הכשרין למנורה והוסיף "אבל למנחות כולן כשירין" (פ"ז ה"ח-י), המשיך בהלכה בפ"ע (ה"א), וז"ל:

ומאחר שכולן כשרין למנחות למה נמנו כדי לידע יפה שאין יפה למעלה ממנו והשוה והפחות שהרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין ביביא ממנו. הרי נאמר בתורה (בראשית ד, ז) והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו. והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב שיהי' מן הנאה והטוב. אם בנה בית תפילה יהי' נאה מבית ישיבתו. האכיל רעב יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו. כסה ערום יכסה מן היפה שבכסותו. הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו וכן הוא אומר (פרשתנו ג, טז) כל חלב לה' וגו'.

ויש להקשות בזה, דמאחר שכ' הרמב"ם דדין זה אינו רק בקרבנות, אלא הוא דין כללי בכל דבר שהוא לשם שמים, "כפ' דבר שהוא לשם הא-ל הטוב" (וכפי שהאריך להביא הדוגמאות לזה), א"כ, אמאי הזכיר הרמב"ם לדין זה שלפנינו רק כאן בהל'

ושופר נאה ציצית נאה ס"ת נאה כו' בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין". ואמאי שינה הרמב"ם וכ' מדברים אחרים - "האכיל רעב כו' כסה ערום כו' הקדיש דבר".

ב. ויש לומר הביאור בכ"ז, דהרמב"ם בהלכה זו נתכוון להגדיר בדין זה דכל חלב לה' באופן מחודש, כמשי"ת.

הנה, מצינו גדר מיוחד בחיוב קרבנות מה שא"א למוצאו בכל דיני התורה - בנוגע לגדר קדושת החפצא דהמצוה. דכלל המצוות עיקר גדרם הוא במה שמחוייב האדם במעשה, היינו דמהותם הוא מעשה הגברא מה שמקיים חיוב שעליו, אבל אין העיקר בזה לגרום חלות קדושה בהחפצא, ורק שחיוב שעליו מקיים ע"י החפצא ועי"ז משתנית גדר החפצא לדין. ובזה גופא מצינו כמה דרגות עד כמה משתנית החפצא ע"י עשיית הגברא (ראה מגילה כו, ב. טושו"ע או"ח סי' קנד. יו"ד סרפ"ב. וראה שו"ע אדה"ז סמ"ב ס"ו), דיש חפצא שחל עליו גדר "תשמישי מצוה", ויש ששם "תשמישי קדושה" עליו. מיהו לא זהו גדר המכוון דמעשה הגברא מה שנפעל חלות בהחפצא, אלא עיקר הענין בעשייתו הוא מה שמקיים חיוב שעליו, ורק שמפעולת הגברא מסתעפת חלות על החפצא (ד"תשמישי קדושה", "תשמישי מצוה" וכו').

ויבואר החילוק בין שאר מצוות לקרבן (בהפעולה על החפצא) בסגנון פשוט יותר, דבכל המצוות אף אחר שקיים הגברא המצוה ונעשית עי"ז החפצא תשמישי מצוה וכיו"ב, מ"מ נשארת היא בבעלות הגברא. וענין זה מה שהאדם מוסר חפצו לגמרי לגבוה, ומן השמים "מקבלין" ממנו, מצינו רק בהקרכת קרבן.

ג. ובזה מחזור שפיר החילוק בין דינא דגמרא לענין "זה א-לי ואנוהו, התנאה לפניו במצות", ודין הרמב"ם ד"ביא קרבנו מן היפה ומשובח ביותר". דדין הידור מצוה, ודאי גדרו כגדר כל עצמה של מצוה, שאינה (כ"כ) בשביל החפצא, אלא על מנת קיום המצוה של הגברא. וכלשון הש"ס "התנאה לפניו במצות", היינו שהעיקר בזה מה שיתנאה הגברא ויקיים המצוה באופן ד"ואנוהו", ובמילא אמרי' "עשה לפני סוכה נאה ולולב נאה כו'". דבמה שהמעשה שבו מקיים המצוה נאה הוא, הוי עשיית הגברא

ושופר נאה ציצית נאה ס"ת נאה כו' בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין". ואמאי שינה הרמב"ם וכ' מדברים אחרים - "האכיל רעב כו' כסה ערום כו' הקדיש דבר".

ב. ויש לומר הביאור בכ"ז, דהרמב"ם בהלכה זו נתכוון להגדיר בדין זה דכל חלב לה' באופן מחודש, כמשי"ת.

הנה, מצינו גדר מיוחד בחיוב קרבנות מה שא"א למוצאו בכל דיני התורה - בנוגע לגדר קדושת החפצא דהמצוה. דכלל המצוות עיקר גדרם הוא במה שמחוייב האדם במעשה, היינו דמהותם הוא מעשה הגברא מה שמקיים חיוב שעליו, אבל אין העיקר בזה לגרום חלות קדושה בהחפצא, ורק שחיוב שעליו מקיים ע"י החפצא ועי"ז משתנית גדר החפצא לדין. ובזה גופא מצינו כמה דרגות עד כמה משתנית החפצא ע"י עשיית הגברא (ראה מגילה כו, ב. טושו"ע או"ח סי' קנד. יו"ד סרפ"ב. וראה שו"ע אדה"ז סמ"ב ס"ו), דיש חפצא שחל עליו גדר "תשמישי מצוה", ויש ששם "תשמישי קדושה" עליו. מיהו לא זהו גדר המכוון דמעשה הגברא מה שנפעל חלות בהחפצא, אלא עיקר הענין בעשייתו הוא מה שמקיים חיוב שעליו, ורק שמפעולת הגברא מסתעפת חלות על החפצא (ד"תשמישי קדושה", "תשמישי מצוה" וכו').

אבל בקרבנות גדר החיוב עצמו הוא בחלות הקדושה דגוף הקרבן, פירוש דגדר העשי' היא בזה עצמו שתחול קדושה על הקרבן, ולא שחלות הקדושה היא רק תוצאה מעשיית המצוה שהיא ענין בפ"ע, אלא היא היא גוף העשי' מה שמחיל קדושה על החפצא, דקרבן היינו שמוסר דבר מעצמו

דין בהל' "(איסורי) מזבח", גמר ושלמות קדושת הקרבן, שהוא בהבאתו ע"ג המזבח.

ועפ"ז מחזור שפיר מה שהביא הרמב"ם דוקא הדוגמאות הנ"ל, ד"בנה בית תפלה וכו'" (שאף בהם ישנו לדין זה ד"יהי' מן הנאה והטוב"), ולא הדוגמאות שבש"ס. דהכא לא מיירי הרמב"ם כלל מענין גדר הידור מצוה, הידור בהדבר שבו נעשית המצוה, אלא "כל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב", היינו כל דבר השובה בגדרו לקרבן ע"ג המזבח, במה שמוסרין אותו "לשם הא-ל הטוב". וזהו "בנה בית תפלה", שמוסר ממונו לקדשו לה'. ועד"ז "הקדיש דבר", שתוכנו הוא שנותנו "לשם הא-ל".

ואף הדוגמאות שבינתיים, "האכיל רעב כו' כסה ערום כו'" – כבר ביאר הגאון מרגצוב (הובא בצפ"נ המלוקט ע"ס עבודה הל' איסורי מזבח כאן), דבצדקה איתנהו ב' גדרים, צדקה בגדר מצוה וצדקה שהיא מדין כפרה. וזהו שהדגיש הרמב"ם "האכיל רעב . . כסה ערום", דעניינים הללו שבצדקה הוא מכלל צדקה שהיא בגדר כפרה [משא"כ מצד גדר מצות צדקה – "ערום . . אם היו מכירין אותו מכסין אותו לפי כבודו" (רמב"ם הל' מתנ"ע פ"ז ה"ו), ולא הובא שם הדין (ההידור) שיכסה "מן היפה שבכסותו (דהנותן)], וכתוכן הכתוב (ישעי' נח, ז) "פרוס לרעב לחם ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערום וכסיתו", דהכתוב מיירי בדברים שעושין ביום התענית (כבפסוקים שם לפני"ז) לתשובה וכפרה (על דרך ענין הקרבנות).

באופן ד"התנאה לפניו", לפני ה'. וזהו המכוון בהידור זה.

משא"כ בקרבנות, מה שצריך להביא "מן היפה המשובח ביותר" אינו (רק) בשביל "התנאה לפניו" דהגברא, אלא איפכא, הידור זה הוא חלק ופרט בגדר הקרבן לה', דכשמביא מן המשובח והנאה – נעשה הקרבן לה' שעניינו קדושה והקרבה לה' (שמוסרו לגבוה) בשלימות ובהידור יותר.

וזהו הטעם שהביאו הרמב"ם לדין זה רק בהל' איסורי מזבח, ולא הזכירו מקודם, להדגיש מה שהלכה זו היא דין בגדר "מזבח" דוקא, ויתירה מזו – דין זה נוגע בהל' (איסורי) מזבח אפילו יותר מהל' מעשה הקרבנות, דהא כנ"ל עיקר גדר הקרבן בקדושתו ומסירתו לה'. ואף שעשיית האדם בחיוב קרבן, ראשיתה עוד במה שמקדיש הקרבן קודם שנקרב ע"ג המזבח, מ"מ, עיקר מהות וגדר המצוה הוא בהקרבת הקרבן ע"ג המזבח, דכשנעשה לחמו של מזבח (ראה זבחים פג, ריש ע"ב. רמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ג הי"ב. וברש"י שם ע"א במשנה "המזבח מקדש – אפילו דבר פסול שעלה למזבח קדשו המזבח ליעשות לחמו כו'"), ואיכא אכילת מזבח (זבחים יג, ב. ושל"ג תו"כ צו ז, יח), נעשה חלק משולחן גבוה.

ולכך ענין "ירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" שמביא שלימות יתירה בהמסירה לגבוה דקרבן, אינו דין וגדר ב"מוקדשים" או ב"מעשה הקרבנות" – דבזה נכללין כל הפרטים דמעשה הקרבן ולא רק מה שנקרב על המזבח, אלא הוא

תקופה של אמונה, בטחון והתערלות

שבזכות נשים צדקניות בישראל הגיעה הגאולה, כי הן חיזקו את הרוח ועודדו את בעליהן, וגידלו דור יהודי צעיר ומסור, מבלי הבט על כל הקשיים וההפרעות של הגלות.

נשי ישראל צריכות לפעול בכל הכוחות להחזיק את שלשלת הזהב שהאמהות והסבתות שלהן צרפו בכל הדורות, כדי למהר בעזרתן את הגאולה השלימה על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.²

פריחת הכוחות שבישראל

...חג הפסח סימנו בכתוב שצריך להיות בחודש האביב. והנה בטבע, עם הופעת האביב, כוחות הטבע שהיו בהעלם במשך ימי החורף עד שלעין הרואה נדמה שנפסקה החיות יצירה צמיחה וגידול, הנה לפתע פתאום בחודש האביב מתגלה לעין כל שלא הי' זה אלא משך זמן של קיבוץ כוחות למען יופיעו אחר כך אילנות מלבלבים ושדות עטופים ירק, כמאמר רבותינו ז"ל "היוצא בימי ניסן ורואה אילנות שמוציאים פרץ צריך לברך כו".

ומוסר השכל בזה גם לנו, שאם יש בחיינו איזה תקופה שאפשר לטעות בה שאינה תקופה של יצירה צמיחה וגידול, קרוב לודאי שאין זה אלא טעות בידנו, וההפסק ישמש לתוספות כח וכלשון המשל להוצאת פרץ ולגמול פירות.

ויש למצוא רמז זה גם בענין דפסח, שאחרי התקופה המרה של גלות מצרים שמרדו את חיי אבותינו בעבודה קשה בעבודת פת המפרכת את הגוף ואת הנפש, שר של מצרים טען מה נשתנו אלו מאלו, אלו עובדי עבודה זרה ואלו כו', הנה במשך זמן מועט נתגלה בהם הזיכרון שפעל גלות מצרים, ובחמשים יום נתעלו ממ"ט שערי טומאה לקבל התורה מפי הקב"ה בכבודו ובעצמו:³

ימים של אמונה ובטחון

שמחתי לקבל את מכתבו מה' ניסן עם הבשורה הטובה שהכל עבר בשלום, והנני מוכרח לחזור על מה שכתבתי במכתבי הקודם, שכאשר רואים כיצד השם יתברך מנהיג, מוכרחים לחזק את הבטחון והאמונה, ובאמת אין זו אמונה בלבד אלא גם השכל מאשר שיהי' טוב, והשם יתברך רק יצליח כל אחד לעשות כלים גדולים על מנת לקבל הטוב שהשם יתברך רוצה לתת הן ברוחניות והן בגשמיות.

ובפרט בימי פסח שהם ימים של אמונה ובטחון כפי שהי' אצל בני ישראל בימים ההם, שהלכו עם הנשים והילדים בארץ מדבר נחש שרף ועקרב בהסתמך רק על אמירה של הקדוש ברוך הוא שילכו לשם. ואז ראו שכאשר הי' צורך, הי' מן לאכול, מים טובים מבארה של מרים, והצלחה ששמלתך לא בלתה מעליך וגו',

וכך גם בכל דור ודור ובכל יום ויום חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, וכשהולכים עם האמונה ובטחון, לפחות חלק מאמונה ובטחון ההן, הרי השם יתברך נאמן שהוא מספק לאדם את המצטרך לו בגשמיות וברוחניות, והשם יתברך יעזור לראות זאת, ולראות זאת בקרוב.⁴

ללא התחשבות בקשיים וההפרעות!

...גם פורים גם פסח הם ימים טובים של הצלה וגאולה, עם הבדל שהצלת פורים היתה כשהיהודים היו בגלות וגם לאחר מכן נשארו בגלות זמן מסוים, בעוד שגאולת פסח היתה מעבדות לחרות מושלמת.

אך בשני המקרים - וזאת רצוני להדגיש כאן - הגאולה באה בשל השתתפות נשי ישראל: פורים - אסתר, ופסח, אומרים חכמינו זכרונם לברכה,

א. תרע"ט מאנרות קדיש ח"ח עמ' ש"מ / ב. תרע"ט מאנרות קדיש ח"ד עמ' רל"ט / ג. מכתב כ"ז ניסן ה'תשי"א

הדברי החסידות

מתוך כתבי רבותינו נשיאי חב"ד

עבודת הקרבנות בנפש האדם

"מכם" – בכס הדבר תלוי!

...וענין עבודת הקרבן בעבודה בנפש האדם הוא, דכתיב¹ אדם כי יקריב מכם קרבן להוי' מן הבהמה מן הבקר ומן כו', דלכאורה יוקשה דאם הוי' כוונתו בזה רק לבאר משפטי הקרבן הוי' לוי' למימר אדם מכם כי יקריב קרבן להוי' הנה כך וכך יהי' משפט הובאת הקרבן והלכותיו ומפני מה אומר אדם כי יקריב מכם וכו',

אלא ידוע הכוונה בזה הוא שבא גם לבאר כללות ענין הקרבנות בעבודה בנפש האדם, וזהו אדם כי יקריב, האדם כאשר יתקרב לאלקות, הנה מכם הוא קרבן להוי', מכם ובכם תלוי הדבר להיות קרבן להוי', היינו להיות קרוב אל הוי', דידוע דקרבנות² הם ענין קירוב הכחות והחושים, ובא בזה לבאר, דכאשר בא להתקרב לאלקות, הוא מכם, והיינו שתלוי הדבר בכם, דאל יאמר אדם איך אתקרב אל אלקות, ובפרט כאשר יודע מהותו העצמי שהוא בשפלות ומלוכלך בכמה ענינים לא טובים, ואם כן הוא בתכלית הריחוק מאלקות ואיך אתקרב לאלקות, וע"ז הוא אומר מכם, בכס הדבר תלוי, דכאו"א משראל יכול לאמר³ מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, ואין בזה הגבלות כלל, ואין שום דבר המונע ומעכב חלילה, לעלות ולהגיע ולהתקרב לאלקות, ואין הקב"ה בא בטרונא⁴ עם בריותיו, ומתגלה ומאיר בכאו"א לפי כחו ויכולתו. כדאיתא במד"ר⁵ וכשאני מבקש איני מבקש לפי כחי אלא לפי כוחן, לפי הכח של כל או"א, דעי"ז הנה בכח כאו"א לעלות ולהגיע למדרגה היותר נעלית.

(ספר המאמרים ה'תש"י ע' 3-112)

הקרבת והפיכת נה"ב מן הקצה אל הקצה!

...ועכשיו כשאין לנו בית המקדש והקרבת הקרבנות, הנה תפלה כנגד תמידין תקנו, היינו להקריב הנפש הבהמית שבאדם שזהו כל שרש ענין התפלה להקריב הנפש הבהמית שיתהפך מן הקצה אל הקצה מה שעד הנה הי' טרוד ומשוקע במחשבות לבו ותחבולותיו ויצר מעללי

1. ראה קונטרס לימוד החסידות פ"ב. ד"ה סענה תש"ט (קונטרס סב) פ"ב ואי"ך.

2. ראה ד"ה סענה תש"ט, ויש"נ.

3. תנא דבי אלי' רבה פכ"ה.

4. ע"ז ג. א. וראה ספר המאמרים אידוש בתולדות.

5. במדבר רבה פ"ב, ג.

איש, איש איש כאשר יודע בעצמו נגעי לבבו, ויבא בבחינת רצון ותשוקה לאלקות לאהבה את ה', והוא שיפשיט את עצמו מכל המחשבות ודיבורים ומעשים אשר לא לה' המה. . להיות בבחי' רצון וכוסף לה' לבדו.

ועל זה נתקן כל סדר התפלה, ותחלה יסדר אדם שבחו של מקום והוא ההתבוננות בגדולת אור אין סוף שנעשה על ידי זה רצון ותשוקה גם בנפש הבהמית לאסתכלא ולכסוף בה' כו'... והענין דהנה ענין הנפש הבהמית הוא לא כמו שהעולם מדמים שהנפש הבהמית הוא בעצם רע, אינו כן כי הנפש הבהמית הוא רק כח המתאוה, ובכח המתאוה יכול להתאוות אלקות, ומה שרוצה בתאוות ותענוגי עולם הזה הוא שמציירים בו ציורים רעים ומלבישים אותו בלבושים צואים להתאוות תענוגי עולם הזה אם בהיתר או באיסור ח"ו, אבל כל זה האדם הוא המלביש ומצייר אותו בציורים רעים, אבל הנפש הבהמית מצד עצמו אינו רע כי אין רע יורד מלמעלה, והוא ביד האדם כחומר ביד היוצר שיכול לעשות ממנו איזה כלי שירצה, כמו כן הכח המתאוה יכול לאהוב את הוי' כמ"ש בכל לבבך בשני יצריך כו' . . וזהו ענין הקרבת הקרבן דנפש הבהמית עכשיו בתפלה להפכו לאלקות כו' כנ"ל...

(ספר המאמרים תרנ"ג ס"ע קפו ואילך)

להתלבש בלבושי השגה דשכל נפש הבהמית

...והענין הוא דתפלה הוא בירור וזיכון הנפש הבהמית על ידי התגלות כוחות דנפש האלקית. . ואופן הקרבת חושי וטבעי הנפש הבהמית הוא על ידי התגלות הכוחות דנפש האלקית.

והיינו שהנפש האלקית לא יבטל את הנפש הבהמית בדרך גש הלאה' לך, אינני צריך אותך ("גיי אוועק איך דארף דיך ניט"). . אין הענין כן, אלא דרכי העבודה של הנפש האלקית הוא בדרך בירור דוקא ולא בדרך דחי', והבירור הוא על ידי התגלות כוחות הנפש האלקית.

אמנם התגלות זו צריכה להיות לפי אפשרות קבלת הנפש הבהמית, והוא דכוחות הנפש האלקית צריכים להתלבש בלבושי השגה דשכל הנפש הבהמית, והכוונה בזה לא שהנפש האלקית מבין הענין תחלה ואחר כך מסביר זאת להנפש הבהמית כי אם אשר תחלת התעסקותו בהענין יהי' עם הנפש הבהמית בעצמו, היינו בלבושי השגה שלקוחים מעניני עולם.

(לקוטי דבורים ח"ד עמ' תשעו, א ואילך)

